

EESTI MAAÜLIKOOL

Põllumajandus- ja keskkonnainstituut

Gretta Tamuri

**LOODUSKAITSE VALDKONNA ÕIGUSRIKKUMISED
PÕLVAMAAL 2004-2016**

ENVIRONMENTAL OFFENCES AT PÕLVA COUNTY
DURING 2004-2016

Bakalaureusetöö

Keskkonnakaitse õppekava

Juhendaja: Janar Raet, *MSc*

Tartu 2017

Eesti Maaülikool Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Bakalaureusetöö lühikokkuvõte	
Autor: Gretta Tamuri		Õppekava: Keskkonnakaitse	
Pealkiri: Looduskaitse valdkonna õigusrikkumised Põlvamaal 2004-2016			
Lehekülgi: 37	Jooniseid: 8	Tabeleid: 3	Lisasid: 0
Osakond: Keskkonnakaitse osakond Uurimisvaldkond: Keskkonnaõigus, S120 Juhendaja(d): Janar Raet Kaitsmiskoht ja aasta: Tartu 2017			
<p>Keskkonnavalve järelevalve jaguneb kolmeks põhivaldkonnaks: keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse, peamiseks järelevalveasutuseks on Keskkonnainspeksioon. Keskkonnainspeksioon menetles kümne aasta jooksul (2004-2014) keskmiselt 4326 rikkumist aastas, millest umbkaudu 16 % olid looduskaitse valdkonna rikkumised. Töö eesmärgiks on anda ülevaade Keskkonnainspeksiooni poolt menetletud õigusrikkumistest looduskaitse valdkonnas aastatel 2004-2016. Antud töös on kasutatud analüüsiks Keskkonnainspeksiooni õigusrikkumiste andmekogus ja E-toimikus kajastuvaid rikkumisi. Samuti on kasutatud avalikult kasutatavaid andmeid Keskkonnainspeksiooni aastaraamatutest ning statistilistest tabelitest.</p> <p>Põlvamaa looduskaitse valdkonna rikkumiste osakaal aastatel 2004-2016 oli 4,3% kogu Eestis menetletud rikkumistest selles valdkonnas. Põlvamaa rikkumiste haripunkt oli 2004. aastal ning enamus rikkumisi oli metsakaitse alamvaldkonnas. Looduskaitse alamvaldkonda reguleerivate seaduste muutused ei ole Põlvamaal suuri muutusi õigusrikkumiste arvukuses kaasa toonud.</p> <p>Keskkonnainspeksioon seab praktiliselt igal aastal uued eesmärgid ja prioriteedid, mis aitavad kaasa tegelemisele probleemsemate valdkondadega.</p>			
Märksõnad: looduskaitse, keskkonnainspeksioon, õigusrikkumised, seadused			

Estonian University of Life Sciences Kreutzwaldi 1, Tartu 51014		Abstract of Bachelor's Thesis	
Author: Gretta Tamuri		Specialty: Environmental protection	
Title: Environmental offences at Põlva county during 2004-2016			
Pages: 37	Figures: 8	Tables: 3	Appendixes: 0
Department: Department of environmental protection			
Field of research: Environmental law, S120			
Supervisors: Janar Raet			
Place and date: Tartu 2017			
<p>The field of environmental protections divides into three main fields: the environmental protection, nature conservation and fisheries protection. During 2004-2016 the Estonian Environmental Inspectorate proceeded 4326 offences an average per year, of which 16% were committed in the field of nature conservation.</p> <p>The main aim of this research is to give an overview of the offences in the field of nature conservation which were registered by the Estonian Environmental Inspectorate during 2004-2016. For those thesis are used data from the Environmental Inspectorate's contravention database and E-file to analyse. Also the author used data from the Estonian Inspectorate's yearbook and statistic summary tables.</p> <p>Of all offences in the field of nature conservation in Estonia only 4,3% were committed in Põlva County. The hot spot of offences in that field in Põlva County was in 2004 and most of these offences committed in the field of forestry. The changes in the field of nature conservation regulatory acts have not brought big changes in the dynamics of offences in Põlva County.</p> <p>The Environmental Inspectorate sets almost every year new goals and priorities, which help to solve problems in problematic fields effectively.</p>			
Keywords: nature conservation, Estonian environmental inspectorate, offences, acts			

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1 LOODUSKAITSE VALDKONDA REGULEERIVAD SEADUSED JA NENDE JÄRELEVALVE.....	6
1.1 Keskkonnainspeksioon ja muud keskkonnavalase järelevalve ametid.....	6
1.2 Looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatused 2004-2016	8
1.2.1 Looduskaitse seadus.....	8
1.2.2 Metsaseadus	10
1.2.3 Jahiseadus.....	12
2 MATERJAL JA METOODIKA	14
2.1 Põlvamaa iseloomustus	14
2.2 Andmed	15
2.3 Metoodika.....	16
3 TULEMUSED	18
3.1 Põlva maakonna olemus rikkumiste poolest võrreldes teiste maakondadega	18
3.2 Looduskaitse valdkonna rikkumised Eestis ja Põlvamaal	19
4 ARUTELU JA JÄRELDUSED	27
KOKKUVÕTE.....	30
KASUTATUD KIRJANDUS	32
SUMMARY	35

SISSEJUHATUS

Eestis teostab keskkonnajärelevalvet ning menetleb õigusrikkumisi kõigis keskkonnakaitse valdkondades Keskkonnainspeksioon. Peamised järelevalve valdkonnad on keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse. Looduskaitse valdkond, mida antud töös käsitletakse, jaguneb omakorda metsakaitse, kaitstavate loodusobjektide kaitse, ranna- ja kalda kaitse, jahijärelevalve ning loomastiku ja loomakaitse alamvaldkondadeks. Neid alamvaldkondi reguleerivad looduskaitse valdkonna õiguslikud aktid ehk nõ eriseadused, milledeks on jahiseadus, metsaseadus, looduskaitseadus ning loomakaitse seadus. Lisaks Keskkonnainspeksioonile aitavad Eestis keskkonnajärelevalvet teostada ka teised mõned asutused, näiteks Maa-amet ja kohalikud omavalitsused.

Antud töö eesmärk on anda ülevaade Põlva maakonna Keskkonnainspeksiooni büroo poolt menetletud looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste dünaamikast aastatel 2004-2016. Kolmest Keskkonnainspeksiooni poolt määratletud kolmest põhivaldkonnast keskenduti looduskaitse valdkonnale. Selles töös otsiti vastuseid küsimustele:

- Millised muudatused on aastatel 2004 -2016 toimunud looduskaitse valdkonda reguleerivates seadustes?
- Kas looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatused kajastuvad Põlvamaa Keskkonnainspeksiooni menetletud õigusrikkumiste dünaamikas?
- Millised on peamised rikkumised looduskaitse valdkonnas Põlvamaal?

Antud töös analüüsitud andmed pärinevad Keskkonnainspeksioonist.

Töö esimeses pooles antakse ülevaade looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste suurematest muudatustest aastates 2004-2016. Selles ajavahemikus toimusid suuremad muudatused looduskaitseaduses, metsaseaduses ja ka jahiseaduses. Tööst on välja jäetud loomakaitseadus, kuna selles seaduses pole käsitletud ajavahemikus suuri muudatusi toimunud. Samuti antakse ülevaade keskkonnajärelevalvet tegevatest ametkondadest. Töö teises pooles teostatakse selle perioodi looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste analüüs.

1 LOODUSKAITSE VALDKONDA REGULEERIVAD SEADUSED JA NENDE JÄRELEVALVE

1.1 Keskkonnainspeksioon ja muud keskkonnavalve ametid

Keskkonnajärelevalvet teostavad Eestis Keskkonnainspeksioon, Maa-amet ja kohalik omavalitsus vastavalt keskkonnajärelevalve seadusele, mis on keskkonnajärelevalvet reguleerivaks õigusaktiks (RT I, 14.03.2014, 49). Õigusnormid on kirja pandud iga valdkonna eriseadusesse (nt. metsaseadus, jäätmeseadus, veeseadus jt) ning õigusrikkumiste menetlemisel lähtutakse väärteomenetluse seadustikust, karistusseadustikust ja kriminaalmenetluse seadustikust (Keskkonnajärelevalve).

Keskkonnainspeksioon (edaspidi KKI) on asutus, mis teostab järelevalvet ning menetleb keskkonnakuritegusid ja keskkonnavalveid väärtegusid kõigis keskkonnakaitse valdkondades. Valdkondi on kokku ligi paarkümmend, kuid need jagunevad kolmeks põhivaldkonnaks: looduskaitse, keskkonnakaitse ja kalakaitse. KKI ülesanded, kohustused ja õigused on kirjas keskkonnajärelevalve seaduses, korrakaitse seaduses, valdkondade eriseadustes (looduskaitse seadus, jäätmeseadus, jne) ning Keskkonnainspeksiooni põhimääruses (Keskkonnainspeksioonist). KKI on Keskkonnaministeeriumi valitsemise all. KKI koosseisu kuulub 15 maakondlikku bürood ja Tallinnas asuv keskus. Keskusesse kuuluvad keskkonnakaitse-, looduskaitse- ja kalakaitse osakonnad koordineerivad ja suunavad põhitegevust ning järelevalvet teostavad maakondlikud bürood. Lisaks on veel uurimisosakond, mis tegeleb keskkonnakuritegude väljaselgitamisega ja kohtueelse uurimisega (Keskkonnainspeksiooni tutvustus...).

KKI rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks, peatamaks keskkonda kahjustava või ohustava tegevuse ja ka loodusressursi kasutamisega seotud õiguspäraseid tegevusi, kui need ohustavad inimese tervist, vara või elu. Samuti korraldab KKI seaduses sätestatud juhtudel ehitise likvideerimise ning korraldab selgusetu kuuluvusega loodussaaduse ja loodussaaduse hankimise vahendi või riista hoidmist, müümist, tagastamist omanikule või hävitamist (RT I, 14.03.2014, 49). KKI teostab ka

keskkonnaohtlike ettevõtete järelevalvet. Alates 2011 aastast sai KKI uurimisasutuse staatuse, mis tähendas, et lisaks keskkonnavalastele väärtegadele hakati menetlema ka väärteguseid (Volkov 2011).

Looduskaitse põhivaldkonna alla liigitatakse metsakaitse, kaitstavate loodusobjektide kaitse, ranna- ja kalda kaitse, jahijärelevalve ning loomastiku ja loomakaitse valdkonnad. Põhilised seadusandlikud aktid, mis looduskaitse valdkonda reguleerivad, on metsaseadus, looduskaitse seadus, jahiseadus ja loomakaitse seadus (Looduskaitse). Keskkonnakaitse põhivaldkonna alla liigitab KKI jäätmeäitlusnõuete, kemikaalide äitlusnõuete ja pakendialaste nõuete kontrolli, veekaitse, välisõhu ja osoonikihi kaitse, maapõuekaitse, kiirguskaitse, tööstusheidete kontrolli ja põllumajandusettevõtjate kontrolli. Peamised seadusandlikud aktid, mis keskkonnakaitse valdkonda reguleerivad, on jäätmeseadus, pakendiseadus, kemikaaliseadus, välisõhu kaitse seadus, veeseadus, maapõueseadus, kiirgusseadus ning tööstusheite seadus (Keskkonnakaitse). Kalakaitse põhivaldkonna alla liigituvad harrastuspüügi järelevalve, järelevalve rannikumeres ja siseveekogudel toimuva kutselise püügi üle, Läänemerel püüki teostavate kalalaevade järelevalve, kaugpüügi järelevalve, kalakäitlemisettevõtete kontroll. Seaduslikeks aktideks, mis kalakaitse põhivaldkonda reguleerivad, on kalapüügiseadus ja kalapüügieeskiri (Kalakaitse).

Alates 2001. aastast tegutseb rikkumiste info lihtsamaks edastamiseks ka KKI valvetelefon. KKI valvetelefonile lühinumbril 1313 on võimalik jätta teateid kõigi keskkonnavalaste õigusrikkumiste kohta. Operaator registreerib teate ning edastab teate vastava maakonna büroosse, kus tegeletakse sellega edasi (1313). Inimesed peaksid valvetelefonile helistama, kui märkavad: keskkonnareostust või reostusohu; ebaseaduslikke metsaraieid, ebaseaduslikku kalapüüki või muud ebaseaduslikku looduskasutust; jäätmete ebaseaduslikku ladustamist; massiliselt surnud loomi, linde või kalu; loomade julma kohtlemist; muid keskkonnavalaseid õigusrikkumisi. Infonumbrit 1313 peavad kasutama ka kalalaevade kaptenid. Läänemerel ja Peipsi järvel on kaluritel ja kalalaevade kaptenitel kohustus sadamasse tulekust ja püütud kalakogustest teada anda valvenumbril, mis võimaldab inspektoritel tõhusamalt järelevalvet teha (Keskkonnajärelevalve 2014). 2015. aastal laekus KKI valvetelefonile üle 4600 kaebuse ja üle 16 000 kalalaevade teate. Peamisteks kaebusteks oli lõhnakaebused (1333), kalapüük mõrraga või võrkudega (415) ning jäätmete ebaseaduslik ladestamine (348) (Keskkonnajärelevalve 2015). Valvetelefon töötab ööpäevaringselt ning seda haldab Häirekeskus.

Keskkonnaalast järelevalvet aitavad teostada ka teised järelevalveasutused. Kohalikud omavalitsused kontrollivad looduskaitse-, maapõue-, jäätme-, pakendi- ja ühisveevärgi- ja kanalisatsiooniseaduse nõuete täitmist ning eelkõige volikogu kehtestatud keskkonnanäeskirjade täitmist. Maakasutuse ja maakorralduse nõuetest kinnipidamist kontrollib Maa-amet. Politsei- ja Piirivalveamet kontrollib kalapüügi, metsakasutuse, jäätmekäitluse, loomakaitse, veesõidukitega liiklemise, merereostuse koristamise ja avastamise ning kohalike omavalitsuste poolt kehtestatud keskkonnaalaste õigusaktide kontrolli valdkondi. Geneetiliselt muudetud organismide (GMO) ja taimestiku kaitsega tegeleb Põllumajandusamet. Samuti teeb järelevalvet GMO-le, veeseaduse, välisõhu kaitse seaduse, pakendiseaduse ja kemikaaliseaduse normide täitmise üle Terviseamet. Veterinaar- ja Toiduamet jälgib GMO-ga kauplemist, kontrollib veeseaduse, pakendiseaduse ja loomakaitseaduse nõuete täitmist. Keskkonnohtlikele ettevõtetele teeb järelevalvet ning kontrollib kemikaaliseaduse nõuete täitmist Päästeamet. Veeteede amet kontrollib laevade nõuetele vastavust ja sadamaseaduse nõuete täitmist. Tarbijakaitseamet kontrollib jaekaubanduses olevatel toodetel lenduvate orgaaniliste ühendite märgistust ja teeb järelevalvet pakendiseaduses ja kemikaaliseaduses sätestatud nõuetele (Teised järelevalveametid).

1.2 Looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatused 2004-2016

1.2.1 Looduskaitseadus

10. mail 2004. aastal jõustus uus looduskaitseadus, kuhu on kokku koondatud norme „Kaitstavate loodusobjektide seadustest”, „Ranna ja kalda kaitse seadustest” ja „Loomastiku kaitse ja kasutamise seadusest” (RT I, 10.11.2016, 9). Peale uue seaduse vastu võtmist on selles tehtud mitmeid väikemaid muudatusi- Looduskaitseaduse muutmise seadus, mis jõustus 18.07.2004 (RT I 2004, 53, 373), Looduskaitseaduse § 91 muutmise seadus, mis jõustus 29.04.2005 (RT I 2005, 22, 152), Looduskaitseaduse ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus, mis jõustus 01.08.2008 (RT I 2008, 34, 211).

Looduskaitse seaduse uued sätted puudutasid kõige enam kaitse alla võtmise menetlust, maastikukaitset, hoiualasid, liigikaitset ning ranna ja kalda kaitset (Keskkonnajärelevalve 2004: 6-7). Muudatuste eesmärk oli loodust senisest paremini kaitsta, lähtudes kogemustest ja Euroopa Liidu looduskaitse põhimõtetest (Zingel 2004).

Uues looduskaitse seaduses ühendati mitu varem kehtinud õigusakti. Sisuliselt täpsustati uues seaduses mõisteid ning tehtud muutused olid tingitud vajadusest ajakohastada senini kehtinud seadust. Põhilisteks muudatusteks seaduses oli, et ranna ja kalda ulatus polnud enam defineeritud ning oli uus nõue, mille järgi ranna või kalda piiranguvööndis on keelatud sõitmine mootorsõidukiga väljaspool selleks määratud teid või radu. Veel üheks olulisemaks muutuseks oli, et rannal, järve või jõe kaldal oleval metsamaal ulatub ehituskeeluvöönd ranna või kalda piiranguvööndini. Kui varasemas ranna ja kalda kaitse seaduses oli ehitiste ja rajatiste, millele ehituskeeld ehituskeeluvööndis ei laienenud, rajamine lubatud vaid üld- ja detailplaneeringu alusel, siis uues looduskaitse seaduses oli ette nähtud rida ehitisi ja rajatisi, millele ehituskeeld keeluvööndis ei laiene automaatselt. Nendeks ehitisteks ja rajatisteks on:

- piirdeaed;
- maaparandussüsteemid;
- supelranna teenindamiseks vajalik rajatis;
- olemasoleva ehitise esmakordne juurdeehitis;
- kalda kindlustusrajatis;
- hajaasustuses olemasoleva ehitise õuemaale ehitatav uus hoone, mis ei jää veekaitsevööndisse (Keskkonnajärelevalve 2004).

Uue looduskaitse seaduse järgi olid kaitstavateks loodusobjektideks hoiualad, püsielupaigad ning kohaliku omavalitsuse (edaspidi KOV) tasandil kaitstavad loodusobjektid ning lisaks ka varasemas seaduses olnud kaitsealad, kaitstavad looduse üksikobjektid ning kaitsealused liigid, kivistised ja mineraalid. Uue võimalusena oli KOV-l võimalik kaitstava loodusobjektina kaitse alla võtta maastik, väärtuslik põllumaa või looduskooslus, maastiku üksikelement, park, haljasala või haljastuse üksikelement, mis ei olnud siiani kaitse alla võetud looduse üksikobjektina ega ei paiknenud kaitsealal (Keskkonnajärelevalve 2004). Piirangute kohaldamisel pidi KOV lähtuma looduskaitse seadusest ning piirangud ei tohtinud olla rangemad sama seaduse piiranguvööndis ette nähtud kitsendustest. Hoiualale ei koostata

kaitse-eeskirju, erinevalt kaitsealast ja omandikitsendused sätestatakse looduskaitseaduses. Seadusega nimetati Matsalu looduskaitseala ümber rahvuspargiks, kuna Matsalu oli mõnda aega juba toiminud rahvuspargina. Ümberkorraldusi see kaasa ei toonud, pigem nimetati asju õigete nimedega (Zingel 2004). Sisse toodi liikide ja elupaikade soodsa seisundi mõisted. Liigi seisund on soodne siis, kui asurkonna arvukus tagab liigi säilimise ka tulevikus, tema levila ei kahane ja liigi jaoks on ka edaspidi olemas piisavalt suur elupaik (RT I, 10.11.2016, 9).

1.2.2 Metsaseadus

Üheks suuremaks muudatuseks metsaseaduses oli uue seaduse vastu võtmine ja jõustumine 2007. aastal. Seadus võeti vastu 07.06.2006 (RT I, 30.12.2015, 32). Lisaks uue seaduse vastu võtmisele ja jõustumisele on tehtud ka väiksemaid ja suuremaid seaduse muudatusi. Väiksemateks seaduste muudatused on olnud- näiteks metsaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus, mis jõustus 01.01.2009 (RT I 2008, 56, 314), metsaseaduse muutmise seadus, mis jõustus 15.01.2011 (RT I, 05.01.2011, 13) ja metsaseaduse, keskkonnatasude seaduse ja riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse muutmise seadus, mis jõustus 01.01.2009 (RT I, 2008, 58, 328).

Uus metsaseadus jõustus 01.01.2007, millega kaasnes üle 20 rakendusakti, milledest metsaomaniku jaoks oli üks tähtsamaid „Metsa majandamise eeskiri”. Seadusega kaasnes rohkesti piiranguid ning muutus toetuste maksmise kord (Keskkonnajärelevalve 2007). Üks suuremaid muutusi oli, et taas sai võimalikuks puistuid lageraiesse määrata ka küpsusdiameetri järgi, mis üldjuhul raiemahtusid suurendab. Varasemalt oli see lubatud vaid vanuse järgi. Lisaks raiedokumentidele peab uue metsaseaduse kohaselt raiet tegema minnes kaasas olema ka isikut tõendav dokument. Seaduse muutis ka metsamajanduskavade tellimise korda – enam ei telli metsamajanduskavasid riik, seda peab tegema metsaomanik ise. Samas on Erametsakeskuse kaudu võimalik saada metsamajanduskava kulude hüvitust kuni 70%. Uus seadus kirjutas ette selle, millise puuliigiga mis kasvukohas tohib metsa uuendada (ette on antud puuliikide valik) (Keskkonnajärelevalve 2007).

Metsaomanikel, kelle suhtes oli kohaldatud kriminaal- või väärteokaristus puude või põõsaste ebaseadusliku raie või metsa uuendamise nõuete rikkumise eest ning see karistus

ei olnud kustutatud, tuli tasuda tagatisraha lageraie eest. Tagatisraha oli ka kohustuslik metsaomanikele, kes kavandasid lageraiet sinilille kuusikus, jänese kapsa kuusikus või jänese kapsa- mustika kuusikus ja ka kavandatava lageraie pindala oli rohkem, kui 2 hektarit. Makstavate toetuste korda muudeti. Näiteks üks toetustest oli mõeldud vääriselupaikade säilitamiseks, millega riik erametsandusele kaasa aitab. Endiselt peab metsaomanik lepingu sõlmima vääriselupaikade kaitseks, millele lisandus siis ka kinnisasja koormamine isikliku kasutusõigusega riigi kasuks, millega tagab riik vääriselupaiga säilimise ka metsaomanike vahetusel (Keskkonnajärelevalve 2007).

Uue seadusega oli piiranguid rohkem, kui enne. Seadusesse tuli tagasi trassiraie, mis tähendas, et peab metsateatise võtma sihi raiumiseks ning metsaomanik ei tohtinud enam 15 tihumeetrit oma tarbeks võtta, mida varem võis ilma teatiseta. Tuli raiuda nii, nagu metsamajanduskava lubab. Kui metsakahjustusala oli alla 3 hektari, tegi asukohajärgne keskkonnateenistus metsapatoloogilise ekspertiisi. Samuti teeb keskkonnateenistus ekspertiisi ka tuulemurdude ja tulekahjude puhul (Keskkonnajärelevalve 2007).

Paraku ei suutnud 2007. aastal jõustunud metsaseadus saavutada paljusid metsapoliitika eesmärke. Tänu sellele muudeti 2009. aasta alul metsakorralduse seniseid printsiipe, kus enam ei nõuta metsamajandamiskavasid, vaid metsa majandamise aluseks on metsateatis ja metsa olemus. Riik väljastab metsakorraldajatele tegevusload ning kontrollib edaspidigi tehtud töid metsas, kvaliteeti ja kavandatud tegevusi. Loobuti ka metsakategooria määratlemisest metsaseaduses, et vältida õigusaktidest tulenevaid lahkkelisid ja konflikte majandamisel keelatud või piiratud majandamistegevusega metsades (Lamp 2009). Seaduse muudatustega vabastati erametsaomanik kohustusest tasuda metsa uuendamise tagatisraha, mis oleks pidanud suurendama erametsaomanike huvi tegeleda metsaga. Lisaks kaotati ära dubleerivad ja topeltkontrolli sätestavad nõuded raadamise menetluses. Oma tarbeks ning küttepuude hankimiseks ühe majapidamise tarbeks ei pea esitama raieõiguse ja müügi/ostu tehinguga seotud taotlusi. Lisa metsateatist ei pea ka esitama enam, kui metsaomanik soovib 12 kuud või hiljem peale metsateatise esitamist metsamaterjali kokku vedada või koondada (Lamp 2009).

Seaduse järgi on võimalik teostada valikraiet nüüd vastavalt metsamajanduseeskirjas määratud tunnusjoonega puistutes, aastas raiudes lubatud suurimale määrale. Suurte lagedate alade koondumise vastu muudeti seadust selliselt, et võib olla ainult kuni 7 ha

suurune raielankide kogusuurus eri omanike kinnistutel üksteisega piirnedes. Kaotati ära ka kahekordne kaitsekord kaitsealade piiranguvööndites, kus enam ei määrata kindlaks väärielupaiku (Lamp 2009).

1.2.3 Jahiseadus

Uus jahiseadus võeti vastu 25.04.2013 ning jõustus 01.06.2013 (RT I, 01.12.2015). Lisaks uuele seadusele on tehtud ka väiksemaid muudatusi, nagu näiteks jahiseaduse muutmise seadus, mis jõustus 11.12.2015 (RT I, 01.12.2015, 3).

Endine keskkonnaminister (aastatel 2011-2014) K. Pentus-Rosimannus on öelnud, et uus jahiseadus annab maaomanikule ja jahimehele kindlad alused kokkuleppeks ning jahiseadusega on tagatud ka see, et loomade küttimisega ei saa minna üle piiri (Eesti mets 2/2013: 3). Põhiprobleem eelneva seadusega (Jahiseadus, vastu võetud 24.04.2002) oli omandiõiguses. Jahimeestel ja maaomanikel olid konfliktid, kuna eraomanikel polnud võimalust kaasa rääkida, kuidas tema omandit kasutatakse. Maaomanikel tuli 100% ulukite tekitatud kahjust ise kanda, samaaegselt kui jahimehed tasusid oma jahipidamisõigusetasu riigieelarvesse. Seaduse põhisisu jäi samaks ning uus jahiseadus tagab jahiloomade kaitse ja arvukuse ohjamise (Uus jahiseadus suurendab...).

Maakondades loodi jahinõukogud, mis koosnevad jahimeestest, maaomanikest ja riigi esindajatest. Nõukogude ülesanneteks on ettepanekute tegemine riigile seoses jahimaade jaotamisega ning uluksõraliste küttispõhimõtete kokkuleppimine. Lisaks annavad nad jahipiirkonna kasutusõiguse loa kehtivuse pikenduse kohta seisukohti. Muudatusteks maaomanikele oli, et jahiselts ja maaomanik sõlmiksid lepingulised suhted ja lepiksid kokku, millistel tingimustel jahti peetakse maaomaniku maal. Samuti tuleb kokku leppida, et kuidas ennetatakse jahilooma tekitavat kahju konkreetsel maal ja kuidas kompenseeritakse tekitatud kahjud. Kui pole võimalik lepingut sõlmida, on maaomanikel võimalik nõuda jahiseltsilt kahjude osalist kompenseerimist kuni 100 euro ulatuses hektari kohta. Õigus nõue esitada on vaid siis, kui maaomanik on eelnevalt teavitanud jahiseltsi võimalikest kahjustuskohtadest nõuete kohaselt. Samuti tekkis maaomanikul veel võimalus jahipiirkonna kasutaja väljavahetamiseks, kui seda nõuavad maaomanikud, kellele kuulub

vähemalt 51% jahipiirkonna kinnistutest ja pindalast. See annab võimaluse maaomanikele võimaluse kaasa rääkida, kes tema maa-alal jahti peab (Uus jahiseadus suurendab...).

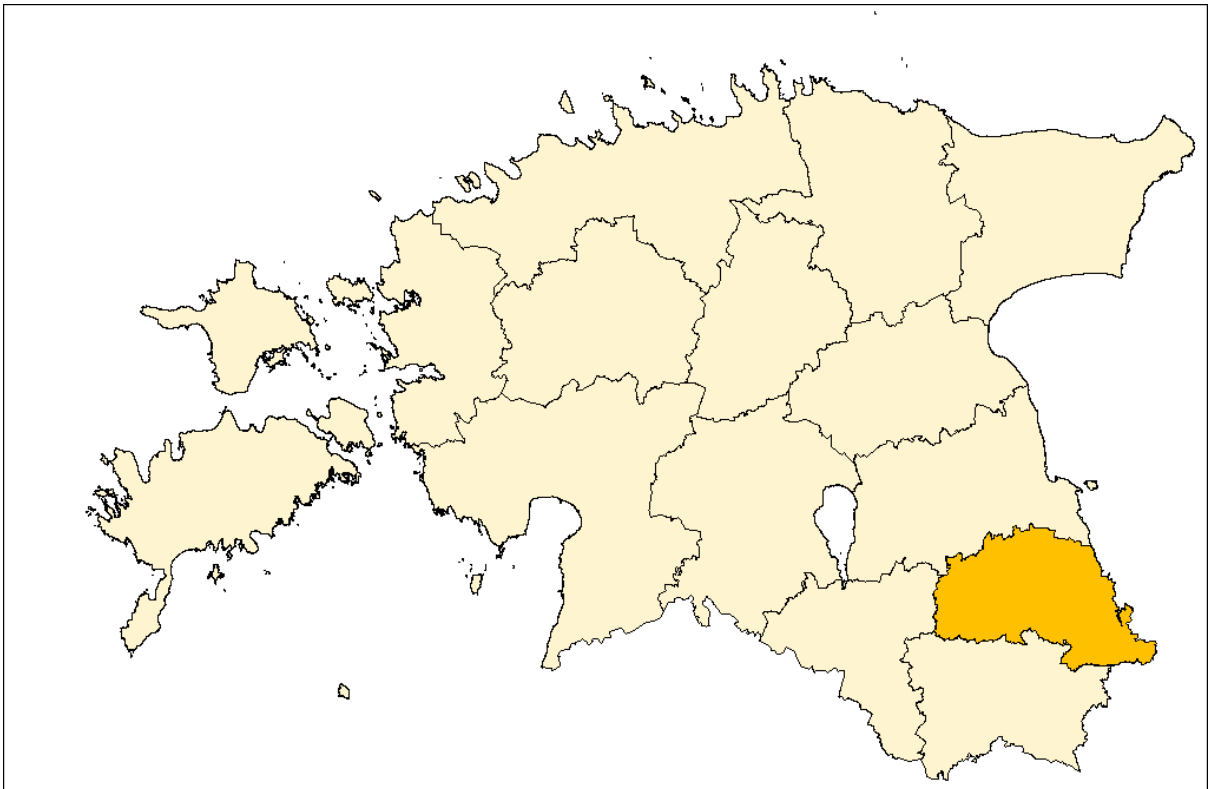
Seadusemuutusega kaasneb jahimeestel õigus küttida ulukeid ja korraldada jahipidamist, kuid ka kohustus maaomanikuga kooskõlastada oma tegevust. Jahimehed ei pea enam riigieelarvesse jahipiirkonna kasutamise eest tasu maksma, kuna neil on kohustus suhelda maaomanikega ise ning nendega lepinguid sõlmida (Uus jahiseadus). Lepingut ei pea sõlmima ainult juhul, kui tegemist on piiramata või tähistamata alaga, kuid ka sellisel juhul säilib maaomanikul õigus keelata jahipidamine tema maa-alal (Uus jahiseadus suurendab...). Uue seadusega luuakse reservfond, kuhu jahimehed saavad koguda vahendeid ulukite poolt kahjude tekitatud nõueteks maaomanike poolt. Fondi vahendid kogutakse jahimeestelt, kuid ka jahimeestel on võimalik taotleda toetust 30% ulatuses Keskkonnainvesteeringute Keskuselt. Uue jahiseadusega legaliseeriti ka vibujaht. Seoses sellega kehtestati nõuded jahivibule ja selle kasutamisele. Vibujaht on lubatud vaid väikeulukite jahipidamisel (Uus jahiseadus suurendab...).

2 MATERJAL JA METOODIKA

2.1 Põlvamaa iseloomustus

Praegune Põlvamaa hõlmab endas endise Põlva rajooni ala. Põlvamaa asub Kagu-Eestis (joonis 1) ning piirneb Tartu maakonnaga (põhjast ja loodest), Venemaa Pihkva oblastiga (idast ja kagust), Võru maakonnaga (lõunast ja edelast) ja Valga maakonnaga (läänest). Maakonna keskuseks on Põlva linn. Kui 2013. aastani oli Põlva linn eraldiseisev administratiivne üksus, siis 2013. aastast on tegu vallasisese linnaga, kuna Põlva linn ja Põlva vald ühinesid (Põlva maakond).

Maastikuliselt jaguneb Põlvamaa Kagu-Eesti lavamaaks ja palumaaks. Põlvamaa kuulub Peipsi-Pihkva järve vesikonda, kus kõik ojad ja jõed voolavad Peipsi järve ja Lämmijärve ning maakonnas on ligi 130 järve (Põlva maakond).

Joonis 1. Põlva maakond teiste maakondade suhtes (Mapinfo)

Põlvamaal elab 28 218 inimest (Põlva maakond) ja asustustihedus 2016. aasta andmete kohaselt on 13 elanikku km² kohta. Maakonna pindalaks on 2164,52 km². Põlva maakonna ettevõtjad tegelevad peamiselt:

- põllumajandusega
- metsa- ja puidutööstusega
- turismiga
- teenindusega
- toiduainetööstusega

Põlva maakond on kultuuriliselt väga mitmekesine. Praegune Põlvamaa hõlmab osa ajaloolisest Setomaa territooriumist ja Setomaa on üks väheseid paiku Euroopas, kus pärimuskultuur on siiani osaks elulaadist. Peale eesti keele võib kuulda inimesi rääkimas ka seto ja võru keelt.

Põlva maakonnas on palju vaatamisväärsusi, nagu näiteks Mooste mõis (vana rüütlimõis, mis ehitati 16.sajandil), Suur- ja Väike Taevaskoda (liivakivipaljandid Ahja jõe ürgoru maastikukaitsealal) ja Piusa koopad (klaasiliiva kaevandus, mis on nüüd nahkhiirte kaitseks loodud Piusa koobastiku looduskaitseala) (Põlva maakond).

2.2 Andmed

Selleks, et teada saada, millised on peamised õigusrikkumised looduskaitse valdkonnas Põlvamaal ning kas looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatused kajastuvad Põlvamaa KKI menetletud õigusrikkumiste dünaamikas, tehti Keskkonnaameti vahendusel päring KKI-sse. KKI edastas metsaseaduse, jahiseaduse ja looduskaitseaduse rikkumiste andmed 2005-2011. aastate kohta Keskkonnainspekttsiooni Õigusrikkumiste Andmekogust (edaspidi ÕRAK) ja andmed 2011-2016. aastate kohta E-toimikust. Päring ei sisaldanud loomakaitse rikkumisi ja päring sisaldas välju:

- rikkumise aeg
- seadus
- paragrahv, lõige, punkt
- maakond

Täpsemaid administratiivüksuse põhist määratlemist (vallad, külad) ei võimaldanud ning andmetega ei olnud seotud ka isikuandmeid. 2004. aasta andmed saadi KKI Põlvamaa

büroost, kus oli neid säilitatud paberkandjal. Lisaks päringule on kasutatud andmeid KKI aastaraamatutest (2003-2015) ning ka järelevalve statistika koondtabelitest (2012-2016). Nii aastaraamatutest, kui ka järelevalve statistika tabelitest on saadud õigusrikkumiste koguarve maakonniti ning ka valdkonna kaupa.

2.3 Metoodika

I uurimisküsimusele (Millised muudatused on aastatel 2004 -2016 toimunud looduskaitse valdkonda reguleerivates seadustes?) vastuste leidmiseks analüüsiti looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatusi, et teada saada, kuidas on ajas seadused muutunud ning kas seaduste muudatused kajastuvad ehk ka Põlvamaa looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste dünaamikas (II uurimisküsimus). Looduskaitse valdkonda reguleerivateks seadusteks valiti metsaseadus, jahiseadus ning looduskaitse seadus, kuna neil seadustel tehti kõige suuremaid muudatusi. Sellesse valdkonda kuulub ka loomakaitse seadus, kuid selle seaduse suur muudatus jäi antud ajajoonest (2004-2016) välja. Uurimaks seadusmuudatuste eeldatud ja tegelikku mõju, tutvuti ka erinevate vastavateemaliste kirjandusallikatega.

II ja III uurimisküsimustele (Kas looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatused kajastuvad Põlvamaa KKI menetletud õigusrikkumiste dünaamikas ja millised on peamised rikkumised looduskaitse valdkonnas Põlvamaal?) vastuste saamiseks tegi autor selgitustaotluse Keskkonnaametisse (edaspidi KKA), mille põhimääruses on kirjas, et nende ülesandeks on viia ellu riigi keskkonna- ja looduskaitse ning –kasutamise ja kiirgusohutuse poliitikat ja programme ning tegevuskavasid. Sama määruse järgi korraldab KKA õigusaktides sätestatud juhtudel keskkonna- ja looduskasutuse andmete kogumist, analüüsi, aruandlust ja nende edastamist ning peab õigusaktides sätestatud juhtudel oma tegevusvaldkonnaga seotud andmekogusid (RTL 2009, 9, 107).

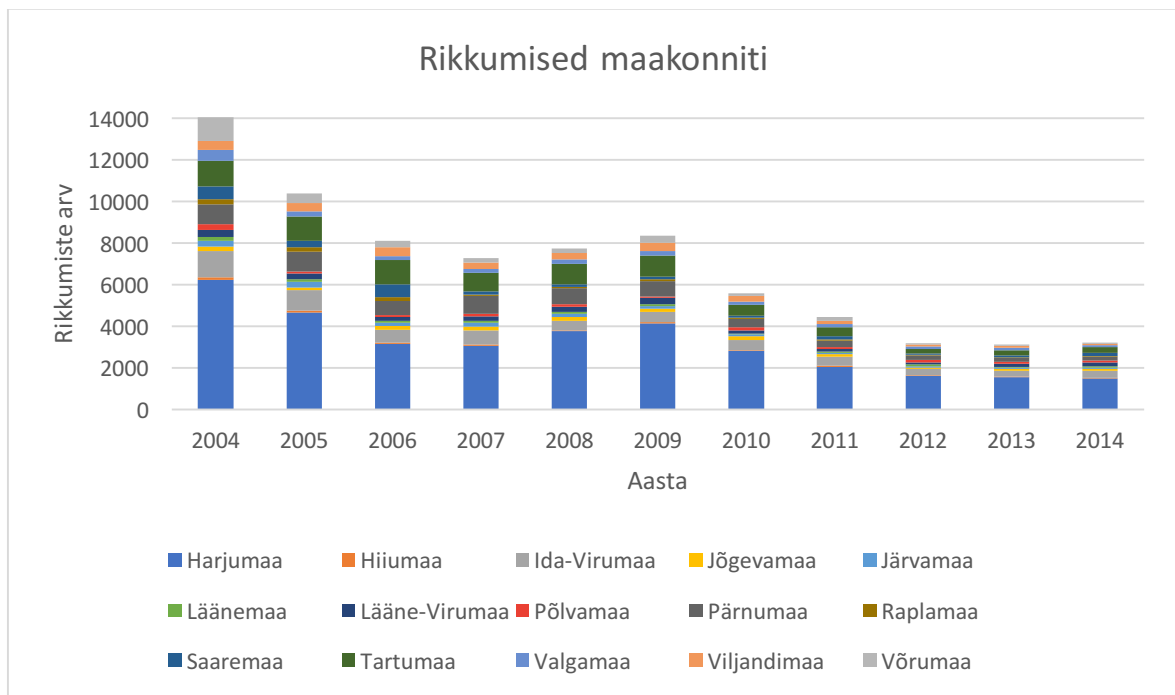
KKA edastas seejärel autori taotluse KKI-le ning sealt saadeti vastusena väljavõtte E-toimikust ning KKI Õigusrikkumiste Andmekogust. ÕRAK-i kasutatakse alates 2005. aastast, sellepärast päringu andmed algavad samuti aastast 2005. ÕRAK ja E-toimik tõsteti kokku üheks suureks andmetabeliks, mis sisaldas infot rikkumiste kohta ajavahemikul 2005-2016. Osad rikkumised sisaldasid samaaegselt mitut seadust ja paragrahvi. 2004. aasta andmete saamiseks käis autor KKI Põlvamaa büroos arhiivmaterjalidest andmeid otsimas

ning täiendas oma väljavõtet nende andmetega. Samuti on kasutatud rikkumiste dünaamika analüüsis KKI aastaraamatutes leiduvat rikkumiste koondinfot, mis on kõigile vabalt kättesaadavad KKI kodulehel www.kki.ee. Andmete töötlemiseks on kasutatud MS Excel programmi.

3 TULEMUSED

3.1 Põlva maakonna olemus rikkumiste poolest võrreldes teiste maakondadega

Põlva maakonnas on võrreldes teiste maakondadega üsna vähe rikkumisi (Joonis 2, Tabel 1). Maakond jääb samasse kategooriasse Hiiumaaga, Saaremaaga, Viljandimaaga, Raplamaaga ja Valgamaaga. Kui vaadata Harjumaa rikkumisi, siis selles maakonnas on kõige rohkem rikkumisi eeldatavasti seepärast, et Harjumaal on kõige rohkem elanikke. Järgmisteks suurima elanike arvuga maakondadeks on 2011. aasta Statistikaameti veebilehekülje (Põlvamaa piirkondlik...) andmete põhjal on Ida-Virumaa ja Tartumaa. Joonistelt nr 2 ja tabelist nr 1 on näha, et rikkumiste arvud on seal suuremad, kui Põlvamaal. Põlva maakond kuulub vähese elanike arvuga maakondade hulka, see tähendab, et Põlvamaa kuulub elanike arvu poolest Lääne maakonnaga samasse suurusjärku. Ülejäänud maakondades, v.a Hiiumaa, on elanikke rohkem, kui Põlva- ja Läänemaal. Hiiumaal on läbi aastate kõige vähem rikkumisi kõigi maakondade rikkumistest. Põlva- ja Läänemaal jääb rikkumiste arvukus veidi kõrgemale, kui Hiiumaal, kuid mitte oluliselt.

Joonis 2. Terve Eesti kõigi valdkondade rikkumiste arvukus maakonniti KKI aastaraamatute 2004-2014. a põhjal (Keskkonnajärelevalve 2004-2014)

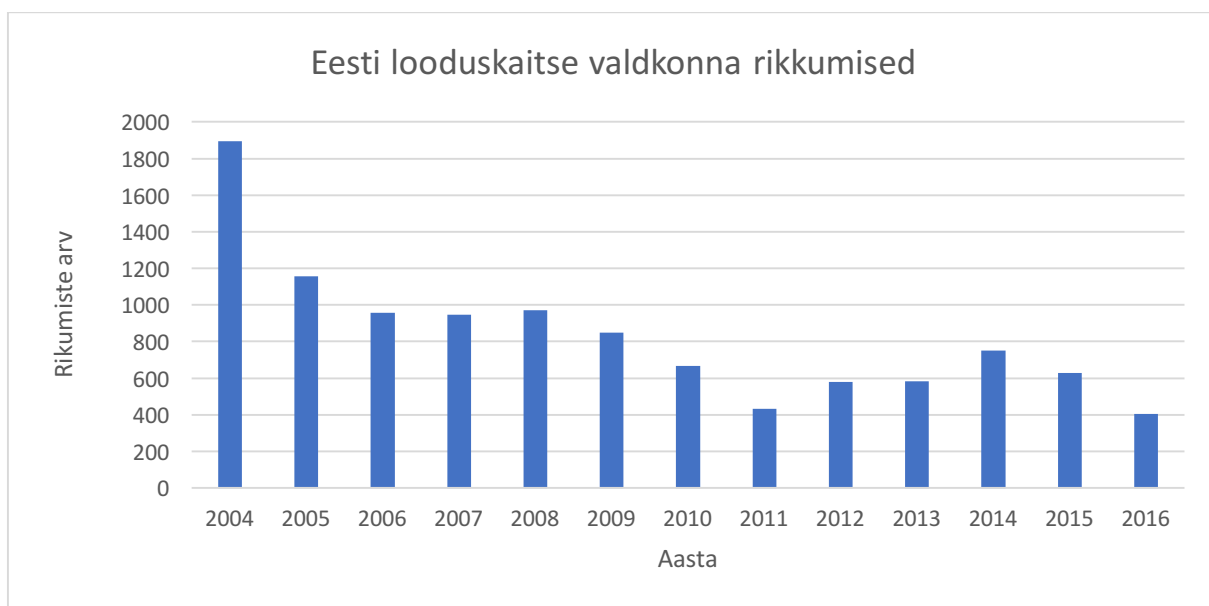
Tabel 1. Terve Eesti kõigi valdkondade rikkumiste arvukus maakonniti KKI aastaraamatute 2004-2014. a põhjal (Keskkonnajärelevalve 2004-2014)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Kokku
Harjumaa	6242	4676	3150	3059	3782	4143	2814	2060	1616	1543	1495	34580
Hiiumaa	129	74	68	60	33	58	43	43	34	36	36	614
Ida-Virumaa	1238	980	620	691	440	479	486	439	309	282	319	6283
Jõgevamaa	214	145	189	171	191	163	171	123	44	91	90	1592
Järvamaa	295	266	159	200	169	137	96	65	84	53	71	1595
Läänemaa	180	126	73	84	78	71	47	56	80	55	76	926
Lääne-Virumaa	348	272	188	230	259	313	152	119	108	137	170	2296
Põlvamaa	253	101	100	120	121	73	133	99	123	97	100	1320
Pärnumaa	978	946	676	839	773	742	416	308	192	177	169	6216
Raplamaa	222	225	177	84	62	97	58	50	42	47	44	1108
Saaremaa	628	288	632	157	125	110	83	170	61	97	152	2503
Tartumaa	1223	1185	1159	870	960	1030	524	415	221	229	269	8085
Valgamaa	545	255	192	196	223	217	167	168	114	135	114	2326
Viljandimaa	432	403	413	293	320	383	267	158	100	86	51	2906
Võrumaa	1130	451	322	218	219	341	130	185	66	58	60	3180
Kokku	14057	10393	8118	7272	7755	8357	5587	4458	3194	3123	3216	75530

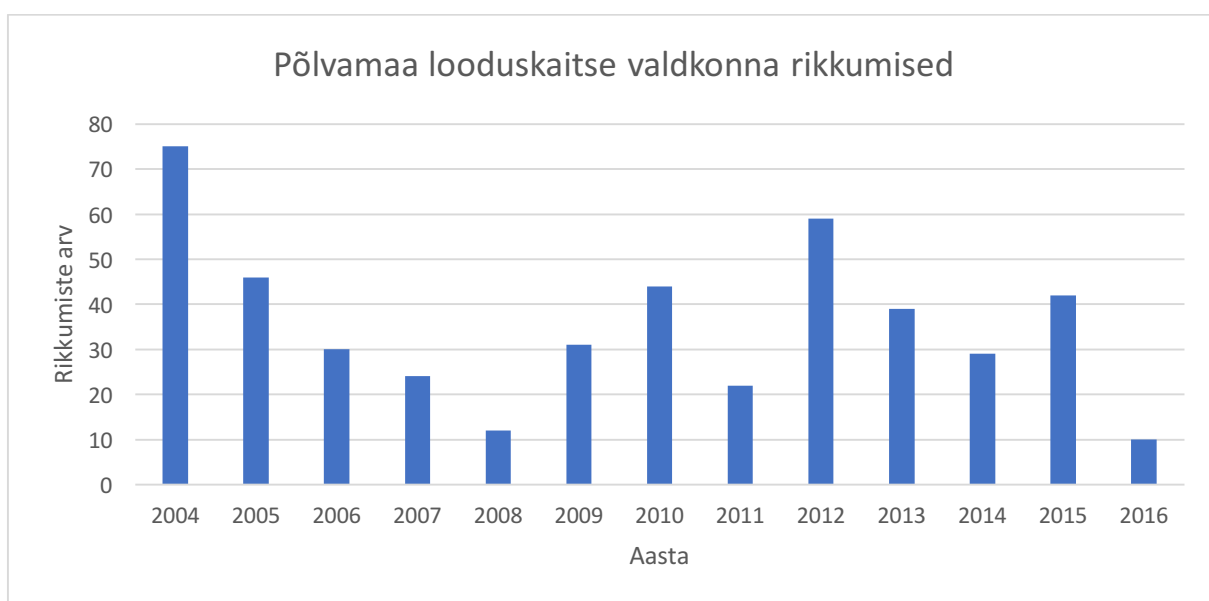
3.2 Looduskaitse valdkonna rikkumised Eestis ja Põlvamaal

Aastatel 2004-2016 oli terve Eesti peale looduskaitse valdkonnas kokku 10811 õigusrikkumist, millest Põlvamaale jäi 463 rikkumist. Põlvamaa looduskaitse valdkonna rikkumised moodustavad 4,3% kogu Eesti looduskaitse valdkonna rikkumistest. Jooniselt 3 on näha, et aastatel 2004-2008 on terve Eesti looduskaitse valdkonna rikkumiste arvud püsinud kõrged, kus pandi toime üle 900 rikkumise. Peale 2008. aastat hakkas rikkumiste arv langema kuni aastani 2011, misjärel kuni 2014. aastani hakkas jälle rikkumiste arv tõusma. Peale 2014. aastat on rikkumiste arvu tõus asendunud jälle langusega.

Vaadates Põlvamaa looduskaitse valdkonna rikkumisi (Joonis 4), oli seal samuti 2004. aastal kõrge rikkumiste arv (üle 70), kuid pärast seda langes kuni aastani 2008 (12 rikkumist). Peale 2008. aastat tõusis rikkumiste arv jälle kuni 2010. aastani. Korra langes rikkumiste arv 2011. aastal, kuid 2012. aastal tõusis jälle rikkumiste arv üle 50, sarnaselt 2005. aastaga. Pärast 2012. aastat on looduskaitse valdkonna rikkumiste arv Põlvamaal pidevalt langenud.

Joonis 3. Terve Eesti looduskaitse valdkonna rikkumiste dünaamika (KKI aastaraamatud 2004-2016 ja statistilised koondandmed)

Joonis 4. Põlvamaa looduskaitse valdkonna rikkumiste dünaamika (ÕRAK ja E-toimik)

2004. aastal pandi Põlvamaal kõige enam toime rikkumisi metsanduse valdkonnas, mille arvukus on järgnevatel aastatel langenud. 2010. aastal oli jälle metsanduse valdkonnas rikkumiste tõus ning peale 2010. aastat on jälle rikkumiste arvukus langenud. Kui aastal 2004 oli metsanduses rikkumisi üle 70 aastas, siis 2016. aastaks oli selle arvukus langenud

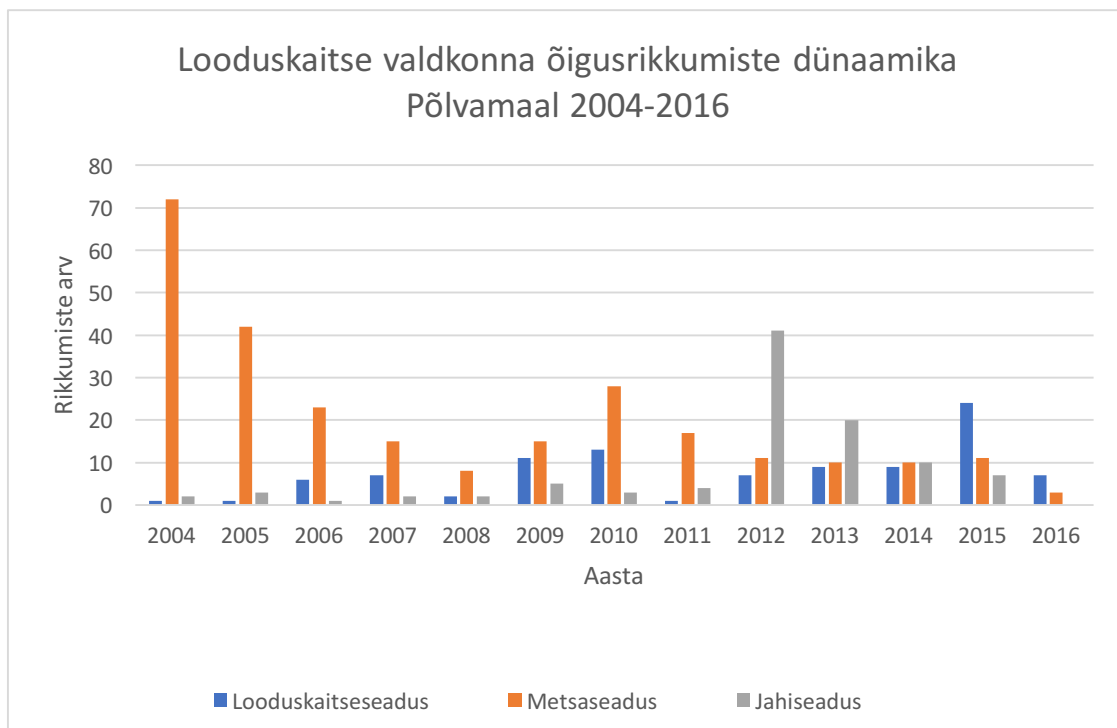
kolmele rikkumisele aastas. 2007. aastal jõustus uus metsaseadus ning 2009. aasta alul jõustus metsaseaduse muutmise seadus. Joonisel nr 5 ja tabelis nr 2 on näha, et pärast 2007. aasta metsaseaduse jõustumist on rikkumiste arvukus väiksemaks jäänud, kuid peale metsaseaduse muudatuse seadust on rikkumiste arvukus suurenenud.

Looduskaitse valdkonna rikkumiste arvu haripunkt saabus 2015. aastal, mil pandi toime 24 rikkumist aastas. Eelnevatel aastatel olid rikkumiste arvud alla 14. 2004. aastal toimus ainult 1 rikkumine ning peale seda on aasta-aastalt rikkumiste arv tõusnud. Looduskaitse seadus jõustus 2004. aastal ning on tabelist nr 2 ja joonisel nr 5 näha, et selle valdkonna rikkumiste arvukus on tõusnud tasapisi ning on suurema hüppe teinud alles 11 aastat hiljem - 2015. aastal.

Jahinduse valdkonnas oli toimepandud rikkumiste haripunkt 2012. aastal, mil rikkumiste arv tõusis üle 40; 2013. aastal langes rikkumiste arv poole võrra, ehk 20 peale. Alates 2004. aastast on rikkumiste arvukus samuti kasvanud, kuid jäänud peamiselt alla 10 rikkumise aastas. Jahiseaduse suurem muudatus jõustus aastal 2013. Jooniselt nr 5 ja tabelis nr 2 on näha, et rikkumiste arvukus on pigem vähenenud selle valdkonna rikkumistes peale seaduse jõustumist.

Tabel 2. Looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste dünaamika Põlvamaal 2004-2016 (ÕRAK ja E-toimik)

	Looduskaitse seadus	Metsaseadus	Jahiseadus
2004	1	72	2
2005	1	42	3
2006	6	23	1
2007	7	15	2
2008	2	8	2
2009	11	15	5
2010	13	28	3
2011	1	17	4
2012	7	11	41
2013	9	10	20
2014	9	10	10
2015	24	11	7
2016	7	3	0

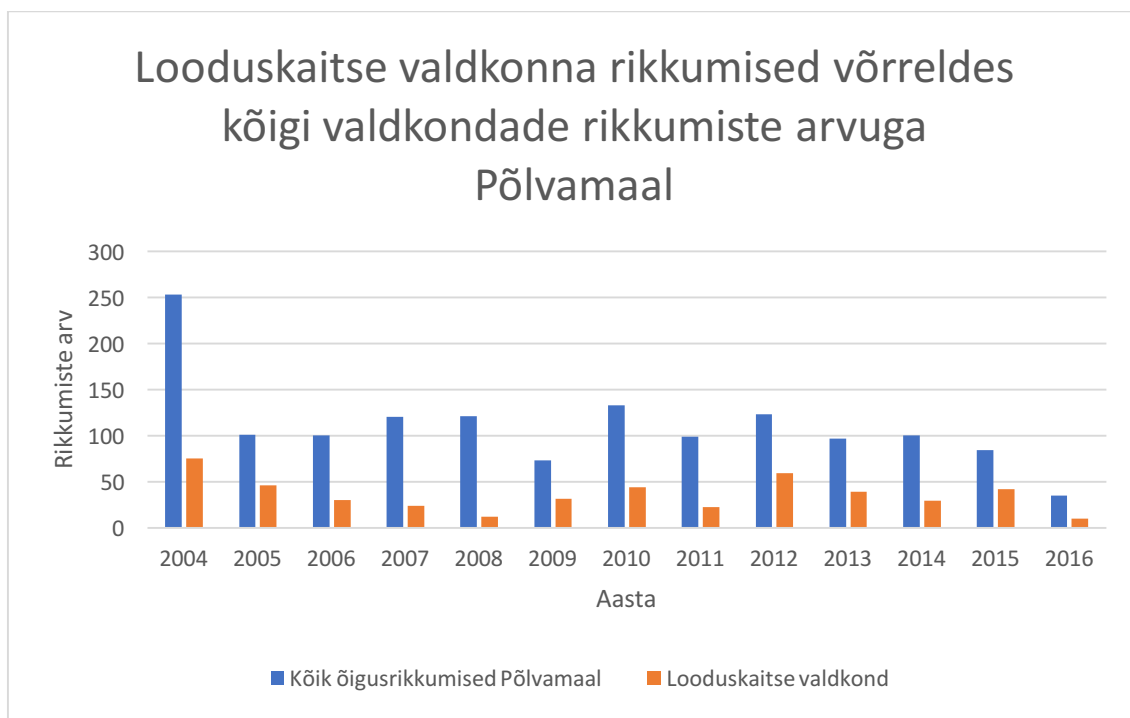

Joonis 5. Looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste dünaamika Põlvamaal 2004-2016 (Keskkonnainspeksioon)

Vaadates kõigi valdkondade rikkumiste arve Põlvamaal (Tabel 3 ja joonis 6), moodustavad looduskaitse valdkonna rikkumised alla poole kõigist rikkumistest. Kokku pandi aastatel 2004-2016 toime kõigis valdkondades 1439 rikkumist ning nendest moodustasid ainult 463 looduskaitse valdkonna rikkumised.

Tabel 3. Looduskaitse valdkonna rikkumiste osakaal kõikidest Põlvamaa KKI poolt registreeritud rikkumistest (KKI aastaraamatud 2004-2015, ÕRAK ja E-toimik)

Aasta	Kõik õigusrikkumised Põlvamaal	Looduskaitse valdkond	Osakaal
2004	253	75	19,6
2005	101	46	45,4
2006	100	30	30
2007	120	24	20
2008	121	12	9,9
2009	73	31	42,5
2010	133	44	33,1
2011	99	22	22,2
2012	123	59	48
2013	97	39	40,2
2014	100	29	29
2015	84	42	50
2016	35	10	28,6

Joonis 6. Looduskaitse valdkonna rikkumised võrreldes kõigi valdkondade rikkumiste arvuga Põlvamaal (KKI aastaraamatud 2004-2015, ÕRAK ja E-toimik)

Peamisteks rikkumisteks Põlvamaal 2004-2016. aastal looduskaitse valdkonnas olid jahiseaduses §57-1 (2002 seaduse järgi) ja §60 (2013 seaduse järgi) jahiloa andmise, tagastamise ja jahiloale kantud andmete arvestuse nõuete rikkumised, mida oli peamiselt aastal 2012. Metsaseaduses kõige rohkem rikkumisi oli §56-10 alusel (1998 aasta seaduse järgi) ja §70 alusel (2006 aasta seaduse järgi), mis on metsa majandamise nõuete rikkumine (hajusalt aastate lõikes) ning looduskaitseaduses §71, mis on kaitstava loodusobjekti kaitsenõuete rikkumine (peamiselt 2015. aastal) (joonis 7). Lisaks oli uuritud ajavahemikus palju rikkumisi veel:

- jahiloa andmise, tagastamise ja jahiloale kantud andmete arvestuse nõuete rikkumine (42);
- jahipidamise nõuete rikkumine (21);
- jahipidamine jahipidamisõiguse eest tasumata (7);
- jahipidamine keelatud vahendiga või viisil või keelatud kohas (7);

metsanduse valdkonnas (metsaseaduse järgi):

- metsa majandamise nõuete rikkumine (59);

- kasvava metsa raieõiguse või metsamaterjali üleandmisel ning metsa raieks andmisel seaduslikkuse tõendamise ja selle kontrollimise kohustuse rikkumine ning kasvava metsa raieõiguse või metsamaterjaliga sooritatavate tehingute eeskirjade rikkumine (55);
- raieõiguse ja metsamaterjali üleandmisel ning metsa raieks andmisel seaduslikkuse tõendamise ja selle kontrollimise kohustuse rikkumine (49);
- metsateatise esitamata jätmine (46);

looduskaitse valdkonnas (Looduskaitseaduse järgi):

- kaitstava loodusobjekti kaitsenõuete rikkumine (82);
- ranna- ja kalda kasutamise ja kaitse nõuete rikkumine (12);

Üksikuteks rikkumisteks olid:

jahinduse valdkonnas (jahiseaduse järgi):

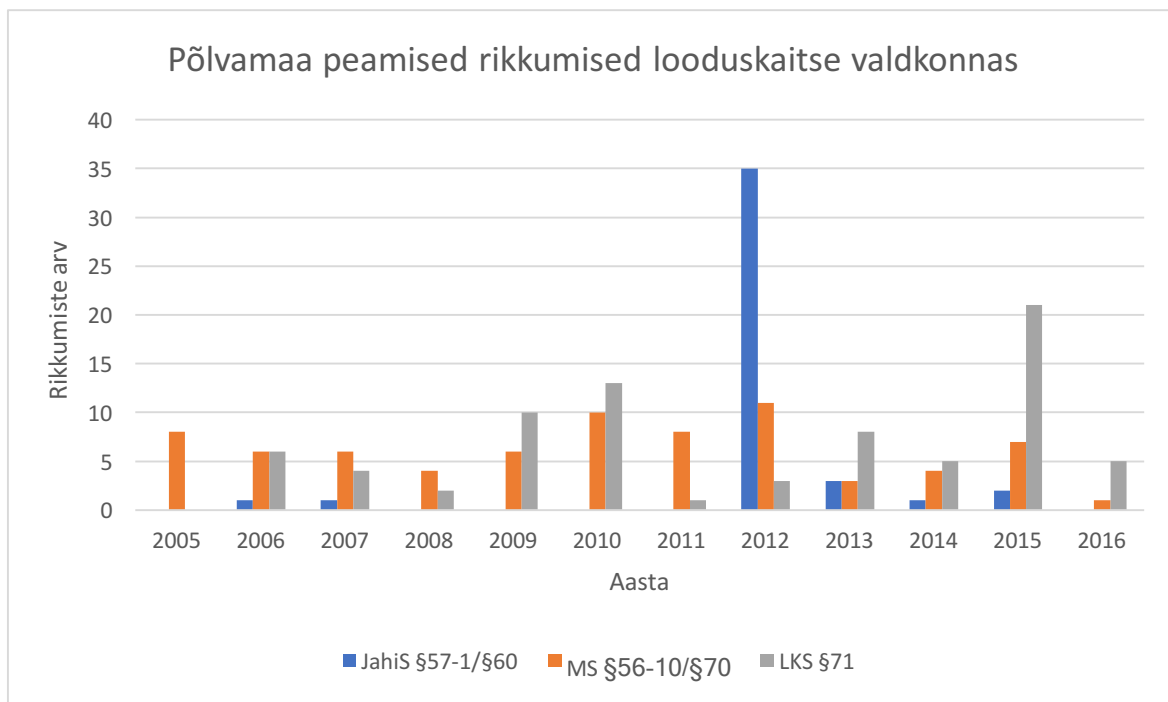
- jahipidamiseks vajaliku dokumendi jahipidamisel kaasasoleku nõude rikkumine;
- jahitunnistusest jahipidamine;

metsanduse valdkonnas (metsaseaduse järgi):

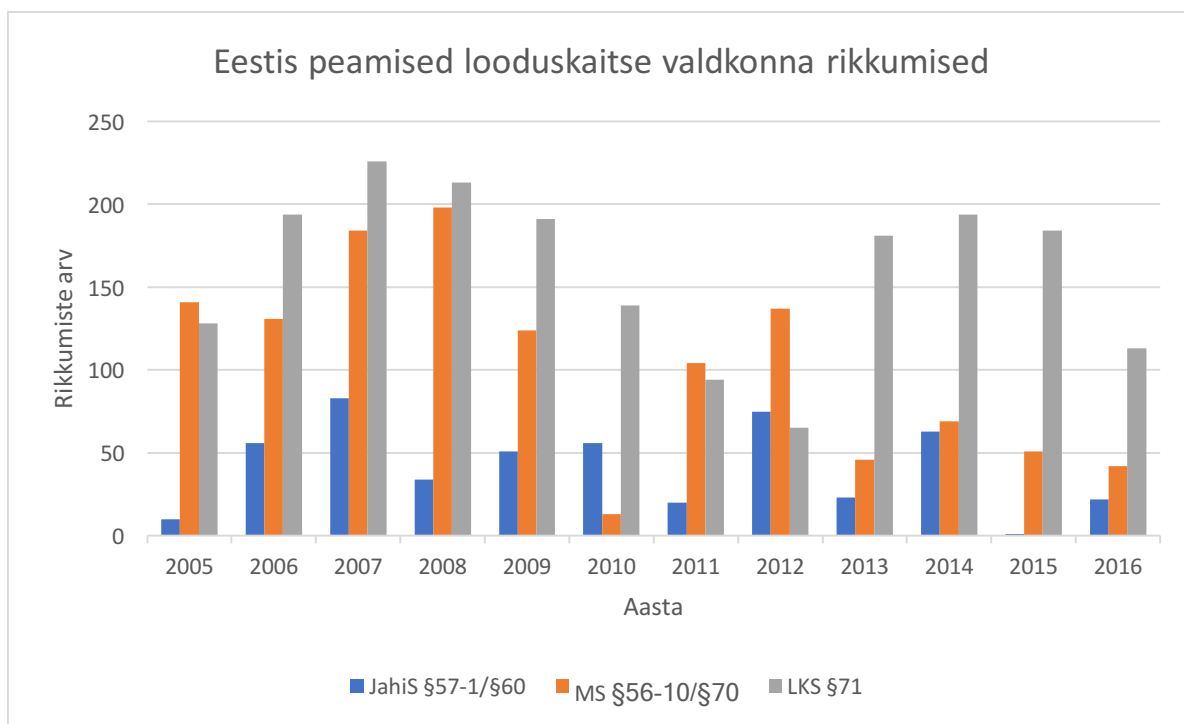
- metsaõigusnormide rikkumisega keskkonnale tekitatud kahju;

looduskaitse valdkonnas (looduskaitseaduse järgi):

- keelatud tegevus ranna ja kalda piiranguvööndis
- looduslikult esinevate linnu- ja nahkhiir liikide kaitsenõuete rikkumine (2);
- tiheasustusala puude ebaseaduslik raie (1).

Joonis 7. Peamised looduskaitse valdkonna rikkumised Põlvamaal (ÕRAK ja E-toimik)

Joonis 8. Peamised looduskaitsevaldkonna rikkumised Eestis (ÕRAK ja E-toimik)

Eesti peamised looduskaitse valdkonna rikkumised 2005-2016. aastatel koosnevad peaaegu samadest rikkumistest mis Põlvamaalgi ning neid oli hajusalt aastate lõikes. Ainsaks erinevuseks on, et metsanduse valdkonnas terve Eesti peale kokku on peamiseks

rikkumiseks §69 (2006 aasta metsaseaduse kohaselt) ning §56-12 (1998 aasta metsaseaduse järgi) raieõiguse või metsamaterjali üleandmisel ning metsa raieks andmisel seaduslikkuse tõendamise ja selle kontrollimise kohustuse rikkumine ning kasvava metsa raieõiguse või metsamaterjaliga sooritatavate tehingute eeskirjade rikkumine. Kaitstava loodusobjekti kaitsenõuete rikkumisel pandi toime 1991 rikkumist ja jahiloa andmise, tagastamise ja jahiloale kantud andmete arvestuse nõuete rikkumisel 562 rikkumist. Lisaks on palju rikkumisi ranna ja kalda kasutamise ja kaitse nõuete rikkumises (1690 rikkumist), metsa majandamise nõuete rikkumises (1057 rikkumist) ja jahipidamisel jahipidamisõiguse eest tasumata jätmisel (286 rikkumist).

4 ARUTELU JA JÄRELDUSED

Põlvamaal menetleti 2004-2016. aastal looduskaitse valdkonnas 463 õigusrikkumist, mis moodustab umbes 32% kõigist registreeritud keskkonnaalastest õigusrikkumistest Põlvamaal (1439) ja umbes 4% kogu Eestis menetletud õigusrikkumistest (10811) kõigis valdkondades neil aastail. Põlvamaal ja Eestis tervikuna on looduskaitse valdkonnas alates 2004. aastast rikkumiste arv väikeste eranditega pidevalt langenud. Pika ajaperioodi vältel on Eestis kõigi valdkondade rikkumiste arv vähenenud kordades ning alates 2009. aastast on püsinud rikkumiste arv samas suurusjärgus. Sellele on aidanud kaasa KKI koostöö igal tasandil: organisatsioonis, teiste riigiasutustega, kui ka vabatahtlike ühendustega. Ka inimesed on muutunud nõudlikumaks ning teadlikumaks – antakse koheselt teada häirivatest asjaoludest. Üldjuhul suhtuvad inimesed looduskeskkonda vastutustundlikult, kuigi vahepeal eksitakse või rikutakse teadlikult seadust (Volkov 2014).

Suur osa looduskaitseinspektorite tegevusest hõlmab hooajalisi probleeme - sõitmine kaitsealadel või veekogu piiranguvööndis, telkimine ja lõkke tegemine selleks mitteettenähtud kohas. Need probleemid on seotud eelkõige puhkajatega ja looduses liikujatega ning inimeste kontrollimine looduses on ressursimahukas (Keskkonnajärelevalve 2015). Selleks, et kulukust vähendada, teeb KKI koostööd RMK ja KKA-ga, et parandada looduse külastajate seas arusaama kaitseala eeskirjadest ning et hinnata puhketaristu piisavust (Keskkonnajärelevalve 2013).

Nagu kõigi ametkondade puhul on ka KKI tegevuse peamiseks suunajaks ja piirajaks ressursside olemasolu või nende puudumine. KKI eelarve on olnud viimastel aastatel üle 5 miljoni euro, millest üle 4 miljoni on läinud tööliste paljaks ning üle miljoni euro majanduskuludeks. Samuti on KKI teinud oma struktuuris muudatusi - 2013. aasta märtsis muudeti juhtimisstruktuuri juhtimiskulude vähendamiseks ja juhtimise selgemaks muutmiseks. Selle kokkuhoiu tulemusel tõsteti palkasid (Keskkonnajärelevalve 2013). KKI töötajate arv pigem väheneb, kui kasvab ning tänu sellele peab KKI väga täpselt vaatama, kuhu ja millal ta oma ressursse suunab, et paremaid tulemusi saavutada (Keskkonnajärelevalve 2014). 2015. aastal vähenes töötajate arv 13 inimese võrra ja seda

tänu järelevalve ümberkorraldamisele sisemiste ressursside arvelt. Nii nagu riigisektor, peab ka KKI pidevalt mõtlema, kuidas säästlikult ja efektiivselt saavutada ühiskonna ootusi ja täita ülesandeid. Selleks aitab kaasa kaasaegne tehnika, kompetentne personal, koostöö teiste asutustega ja ratsionaalne töökorraldus. Nii on võimalik ka väiksema inimeste arvuga sama häid tulemusi saavutada (Keskkonnajärelevalve 2015). Et tulemused oleksid head, täiendas KKI oma tehnilisi vahendeid 2014. aastal - juurde muretseti Euroopa Regionaalarengu Fondi toetusel 3 järelevalvekaatrit, 15 kastiga autot ja 13 sõiduautot (Keskkonnajärelevalve 2014).

Kuna ressursid on piiratud, siis osaliselt sõltub registreeritud õigusrikkumiste statistika ka sellest, mis on mingil ajahetkel olnud KKI prioriteet ja millele keskenduti rohkem. 2015. aastal oli näiteks prioriteediks laevakütuste väävlisisalduse kontroll (Keskkonnajärelevalve 2014). Strateegilisteks eesmärkideks 2015-2018. aastatel on KKI sätestanud, et keskendutakse kõigil kolmel järelevalve suunal suurima keskkonnariskiga objektidele - keskkonnakaitses näiteks hajureostuse kontrollid, vee-erikasutuslubadeta paisude kontrollid, nõuetele mittevastavate reoveepuhastite kontrollid, loata kaevandamiste ennetused ja lõhnaprobleemid. Looduskaitse valdkonnas kaitstavatel aladel ehitustegevuse kontrollid ja looduskaitse nõuetest kinnipidamise kontrollid, raiete kontrollid ja kalakaitses proovide võtmised ja kontrollkaalumiste läbiviimised, kalamajanduslikult oluliste püügialade ja maaletulekukohtade süsteemne kontrollimine (Keskkonnajärelevalve 2015). 2012- 2015. aastate prioriteetideks olid veekogude seisundi parandamine, välisõhu kvaliteedi parandamine, kaevandustegevus, inimõju kaitstavatel aladel ja ka kudeaegne kalajärelevalve. Alates 2011. aastast suunati rohkem ressursse ja tähelepanu ebaseaduslikele paisutustele jõgedel, väikeasulate heitveepuhastitele, tootjavastutuse toimimisse, lõhnaprobleemidesse, kaitsealadel ebaseaduslikesse ehitistesse, metsaraietesse, jahisaaduste seaduslikkuse tagamisse, selgusetu kuuluvusega püügivahenditega võitlemisse ja kudeaegade ja -kohtade paremasse kaitsesse (Keskkonnajärelevalve 2011).

Kuna järelevalveressurss on töötajate arvu kui ka eelarve poolest piiratud, peab KKI esmalt välja selgitama riskantsemad ja probleemsemad kohad ning keskenduma esmalt neile. Samuti tuleb tegeleda hooajaliste probleemidega, nagu näiteks suvel looduses puhkajad. Põlvamaal on palju ilusat loodust ning ka metsasid, mis toob kaasa suurel arvul looduses viibijaid. Kui on koht, kus looduses viibida, on ka koht, kus loodust lagastada. Lisaks töid 2014 ja 2015. aastad endaga kaasa uue mure - Aafrika seakatku, kus lisaks tavapärasele

jahijärelevalvele, lisandus ka Aafrika katkust tuleneva kontrolli teostamine. 2014. aastal tuvastati seakatk Valgamaal, Võrumaal, Viljandimaal ja Ida-Virumaal (Keskkonnajärelevalve 2014). Aafrika seakatk on äärmiselt nakkav ja ägedalt kulgev viirushaigus, mille iseloomuks sigadel on palavik, verejooks ja suur suremus. Viirushaigus on eelkõige ohtlik mets- ja kodusigadele, kuid teisi loomaliike see ei ohusta. Eestisse jõudis see haigus Lätist ja Venemaalt (Nõmmisto 2014). Seakatku piiramiseks suurendati küttimismahte ning lubati küttida sõidukitelt ja kasutada küttimisel valgusteid (Keskkonnajärelevalve 2015). Keskkonnaameti peadirektor väljastas mitu käskkirja seakatku tõkestamiseks (Seakatk), mille kohaselt pidid jahimehed võtma proovid kütitud või surnult leitud metssigadelt ja saatma need Veterinaar- ja Toidulaboratooriumi. Leitud korjused tuli matta leiupaigas ning neid, ega ka kütitud sigu ei tohtind viia sigala territooriumile. Samuti ei tohtinud jahimees, kes osales sigade küttimisel, siseneda loomapidamisettevõttesse ja kokku puutuda sigadega 48 h jooksul. Maetud sead tuli matta ja soovitatavalt katta vähemalt poole meetrise pinnasekihiga, et metsloomade ligipääs oleks minimaalne. Nakatunuks osutunud metssea liha säilitamise ruum ja lihaga kokku puutunud esemed, seadmed ja transpordivahendid tuli desinfitseerida (Seakatk).

Sigade klassikalise katku ja sigade Aafrika katku tõrje eeskirjas (RT I, 04.11.2016, 8) sätestatakse tegutsemisjuhised katku ennetamiseks ja tõrjeks ning taudikahtlaselt ja taudistunud sigadelt pärinevate saaduste käitlemiseks. Samuti on sisse viidud muudatus 2015. aastal jahiseadusesse (RT I, 01.12.2015, 3), kuhu on sisse toodud paragrahv sigade Aafrika katku tunnustega metssea surmamise ja sellest teavitamise kohta. Näiteks võis katkusoonis ilma jahiloata surmata katku ilmete tunnustega metssea ja keelati ka ajujaht ning jahipidamine jahikoeraga (v.a lõastatudjahikoeraga haavatud ulukit otsides) (Keskkonnajärelevalve 2014).

Seaduste muutused looduskaitse valdkonnas ei ole Põlvamaal suuri muutusi õigusrikkumiste arvukuses kaasa toonud. On näha, et rikkumiste arvud on pigem vähenenud ning hiljem hakanud tõusma. 2004. aastal jõustus uus looduskaitseadus, 2007. aastal uus metsaseadus ning 2013. aastal uus jahiseadus. Õigusrikkumiste register näitab, et ainsana tõusis õigusrikkumiste arv Põlvamaal 2009. aastal, kus peale metsaseaduse muudatust tõusis õigusrikkumiste arv metsanduse valdkonnas. Seega - Põlvamaal ei esine selgelt eristuvat registreeritud õigusrikkumiste mustri muutust seaduste muudatuste ja rikkumiste arvu tõusu vahel.

KOKKUVÕTE

KKI on asutus, mis tegeleb Eestis keskkonna järelevalvega ning menetleb keskkonnakuritegusid ja keskkonnavalitsuseid väärtegusid kõigis keskkonna valdkondades. Valdkondi, millega KKI tegeleb, on kokku paarkümmend, kuid põhivaldkondi on kolm: keskkonnakaitse, looduskaitse ja kalakaitse. Lisaks KKI-le aitavad järelevalvet teostada ka Maa-amet ja kohalik omavalitsus vastavalt keskkonnajärelevalve seadusele. Looduskaitse valdkonda reguleerivateks seadusteks on looduskaitse seadus, metsaseadus, jahiseadus ja loomakaitse seadus. Aastatel 2004-2016 tehti suuremad muudatused jahiseaduses (2013. aastal), metsaseaduses (2006. aastal) ja looduskaitse seaduses (2004. aastal), kus seadused kirjutati ümber. Lisaks on sel ajavahemikul toimunud ka väiksemaid seaduste muudatusi.

Antud töö eesmärgiks oli anda ülevaade Põlva maakonna KKI büroo poolt menetletud looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste dünaamikast aastatel 2004-2016. Selleks analüüsiti looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muudatusi, KKI menetletud õigusrikkumiste dünaamikat Põlvamaal ja selgitati välja peamised rikkumised looduskaitse valdkonnas.

Looduskaitse valdkonna rikkumiste andmete saamiseks tehti selgitustaotlus KKA-le, kes edastas taotluse KKI-le. Saadud rikkumiste andmed pärinevad Keskkonnainspektatsiooni Õigusrikkumiste Andmebaasist (2005-2011. aasta) ning E-toimikust (2011-2016. aasta). 2004. aasta andmete saamiseks käis käesoleva töö autor KKI Põlvamaa büroos arhiivimaterjalidega tutvumas.

KKI on kümne aasta jooksul keskmiselt menetlenud 4326 rikkumist. Kogu Eesti peale pandi aastatel 2004-2016 toime 10811 õigusrikkumist looduskaitse valdkonnas, millest ainult 463 rikkumist leidis aset Põlvamaal (4,3%). Nii nagu terves Eestis, nii ka Põlvamaal pandi 2004. aastal toime palju rikkumisi, hiljem hakkas rikkumiste arvukus langema. Põlvamaal kerkis looduskaitsealaste õigusrikkumiste arv 2009., 2012. ja 2015. aastal, terves Eestis 2008. ja 2012. aastail. Metsanduse valdkonna õigusrikkumiste haripunkt leidsid aset 2004. aastal, kui pandi toime üle 70 rikkumise ja 2010. aastal, mil toimus veidi alla 30 rikkumise. Jahindusalaste õigusrikkumiste arvu haripunktiks sai 2012. aasta, mil pandi toime üle 40

rikkumise ja looduskaitse valdkonna õigusrikkumiste haripunktiks 2015. aasta, mil registreeriti üle 20 rikkumise.

Peamisteks looduskaitse valdkonna rikkumisteks uuritaval ajaperioodil olid kaitstava loodusobjekti kaitsenõuete rikkumised ning ranna- ja kalda kasutamise ja kaitse nõuete rikkumised. Jahindus valdkonnas leidsid aset peamiselt jahiloa andmise, tagastamise ja jahiloale kantud andmete arvestuse nõuete rikkumised ning jahipidamise nõuete rikkumised. Metsanduses osutusid peamisteks õigusrikkumisteks metsa majandamise nõuete rikkumised ja kasvava metsa raieõiguse või metsamaterjali üleandmisel ning metsa raieks andmisel seaduslikkuse tõendamise ja selle kontrollimise kohustuse rikkumised ning kasvava metsa raieõiguse või metsamaterjaliga sooritatavate tehingute eeskirjade rikkumised.

Paraku pole KKI-l piisavalt ressursse, et pöörata kõigile valdkondadele võrdselt tähelepanu. Töötajate arv KKI-s viimastel aastatel pigem väheneb, kui kasvab, sealjuures peab KKI suunama ressursse sinna, kus leiavad aset suuremad probleemid, näiteks Aafrika seakatku puhang. KKI seab praktiliselt igal aastal sellised eesmärgid ja prioriteedid, mis aitavad kaasa tegelemisele probleemsemate valdkondadega, mistõttu saavad teised valdkonnad kahjuks vähem tähelepanu.

Looduskaitse valdkonda reguleerivate seaduste muutused ei ole Põlvamaal suuri muutusi õigusrikkumiste arvukuses kaasa toonud. On näha, et pigem on rikkumiste arvud vähenenud ning asunud alles hiljem tõusma.

KASUTATUD KIRJANDUS

- Jahiseadus (vastu võetud 25.04.2013, jõustunud 01.06.2013)- *Riigi Teataja*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/101122015007> (11.05.2017)
- Jahiseaduse muutmise seadus (vastu võetud 19.11.2015, jõustunud 11.12.2015)- *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/101122015003> (11.05.2017)
- Kalakaitse. Keskkonnainspekttsiooni koduleht. <http://www.kki.ee/est/?part=html&id=18> (8.02.2017)
- Keskkonnaameti põhimäärus (vastu võetud 19.01.2009)- *Riigi teataja*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/13125609> (6.05.2017)
- Keskkonnainspekttsioonist. Keskkonnainspekttsiooni koduleht. <http://www.kki.ee/est/?> (8.02.2017)
- Keskkonnajärelevalve. Keskkonnainspekttsiooni koduleht.
<https://www.kki.ee/est/?part=html&id=15> (8.02.1017)
- Keskkonnajärelevalve seadus (Vastu võetud 06.06.2001, jõustumine 07.07.2001). – *Riigi teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12798053?leiaKehtiv> (16.02.2017)
- Keskkonnajärelevalve 2004. Keskkonnainspekttsiooni aastaraamat. [e-ajakiri]
https://www.kki.ee/sites/default/files/dokumendid/aastaraamat_2004.pdf (23.01.2017)
- Keskkonnajärelevalve 2007. Keskkonnainspekttsiooni aastaraamat. [e-ajakiri]
<https://www.kki.ee/download/21/Aastaraamat%202007.pdf> (23.01.2017)
- Keskkonnajärelevalve 2014. Keskkonnainspekttsiooni aastaraamat. [e-ajakiri]
https://www.kki.ee/sites/default/files/dokumendid/aastaraamat_2014.pdf (11.05.2017)
- Keskkonnajärelevalve 2015. Keskkonnainspekttsiooni aastaraamat. [e-ajakiri]
https://www.kki.ee/sites/default/files/dokumendid/aastaraamat_2015.pdf (11.05.2017)
- Keskkonnakaitse. Keskkonnainspekttsiooni koduleht.
<http://www.kki.ee/est/?part=html&id=17> (8.02.2017)
- Lamp, M.** (2009). Metsaseaduse muudatused on jõustunud- *Eesti Mets*. Nr.1. [e-ajakiri]
http://www.loodusajakiri.ee/eesti_mets/artikkel897_871.html (02.04.2017)
- Looduskaitse. Keskkonnainspekttsiooni koduleht. <http://www.kki.ee/est/?part=html&id=16> (23.01.2017)
- Looduskaitse seadus (vastu võetud 21.04.2004, jõustunud 10.05.2004)- *Riigi Teataja*.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110112016009> (11.05.2017)

Looduskaitseaduse ja sellest tulenevalt teiste seaduste muutmise seadus (vastu võetud 19.06.2008, jõustunud 01.08.2008)- *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12997659> (11.05.2017)

Looduskaitseaduse muutmise seadus (vastu võetud 17.06.2004, jõustunud 18.07.2004)- *Riigi teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/776184> (11.05.2017)

Looduskaitseaduse §91muutmise seadus (vastu võetud 21.04.2005, jõustunud 29.04.2005)- *Riigi teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/891544> (11.05.2017)

Metsaseaduse ja sellega seonduvate seaduste muutmise seadus (vastu võetud 10.12.2008, jõustunud 01.01.2009)- *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13096367> (11.05.2017)

Metsaseaduse, keskkonnatasude seaduse ja riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse muutmise seadus (vastu võetud 11.12.2008, jõustunud 01.01.2009)- *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13099727> (11.05.2017)

Metsaseaduse, keskkonnatasude seaduse ja riigi eraõiguslikes juriidilistes isikutes osalemise seaduse muutmise seadus (vastu võetud 11.12.2008, jõustunud 01.01.2009)- *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13099727> (11.05.2017)

Metsaseaduse muutmise seadus (vastu võetud 16.12.2010, jõustunud 15.01.2011)- *Riigi teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/105012011013> (11.05.2017)

Nõmmisto, A. (2014). EL küsib: Mida kujutab endast aafrika seakatk? Kui ohtlik on see metssigadele?- *Eesti Loodus*. [e-ajakiri] <http://www.loodusajakiri.ee/el-kusib-mida-kujutab-endast-aafrika-seakatk-kui-ohtlik-on-see-metssigadele/> (15.05.2017)

Põlva maakond. Vikipeedia. https://et.wikipedia.org/wiki/Põlva_maakond (11.04.2017)

Põlvamaa piirkondlik statistika. (2016). Eesti statistika kodulehekül. <http://www.stat.ee/ppe-polva-maakond> (11.04.2017)

Seakatk. Keskkonnaameti koduleht. <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/jahindus/seakatk> (15.05.2017)

Seakatk. Maaeluministeeriumi koduleht. <https://www.agri.ee/et/uudised-pressiinfo/seakatk> (16.05.2017)

Sigade klassikalise katku ja sigade Aafrika katku tõrje eeskiri (vastu võetud 23.11.2004, jõustunud 10.12.2004)- *Riigi Teataja*. <https://www.riigiteataja.ee/akt/128062014123?leiaKehtiv> (16.05.2017)

Zingel, H. (2004). EL küsib- *Eesti Loodus*. Nr .05/2004. [e-ajakiri] http://www.eestiloodus.ee/artikkel712_704.html (23.01.2017)

Teised järelevalveametid 8.02.2017 MS muudatuste seaduse eelnõu. [DOC-fail]
https://www.osale.ee/konsultatsioonid/files/consult/36_Metsaseaduse%20seletuskiri.pdf
(24.01.2017)

Uus jahiseadus. Keskkonnaministeeriumi koduleht. <http://www.envir.ee/et/uus-jahiseadus>
(24.01.2017)

Uus jahiseadus suurendab maaomanike õigusi jahinduses- *Keskkonnaõiguse uudiskiri*. Nr. Mai 2013. <http://www.k6k.ee/uudiskiri/2013/mai/jahiseadus> (24.01.2017)

Volkov, P. (2011). Peadirektori avasõnad- *Keskkonnajärelevalve 2011*. [e-ajakiri]
https://www.kki.ee/sites/default/files/dokumendid/aastaraamat_2011.pdf (17.05.2017)

Volkov, P. (2014). Eduka järelevalve eelduseks on koostöö, analüüs ja uued tehnilised lahendused – *Keskkonnajärelevalve 2014*. [e-ajakiri]
https://www.kki.ee/sites/default/files/dokumendid/aastaraamat_2014.pdf (16.05.2017)

1313. Keskkonnainspektsiooni kodulehekülg. <https://www.kki.ee/et/1313> (15.05.2017)

Keskkonnainspektsiooni tutvustus ja struktuur. Keskkonnainspektsiooni koduleht.
<https://www.kki.ee/et/kki-ja-kontaktid/keskkonnainspektsiooni-tutvustus-ja-struktuur>
(16.05.2017)

Andmebaasid:

Keskkonnainspektsiooni Õigusrikkumiste Andmekogu. Keskkonnainspektsioon (andmed seisuga 30.06.2011).

E-toimik. Keskkonnainspektsioon (andmed seisuga 31.12.2016).

SUMMARY

The Estonian Environmental Inspectorate is an institute, which deals with environmental supervision and proceeds environmental crimes and environmental misdeeds in all subject fields. There are about twenty subject fields, but main fields are nature conservation, the environmental protection and fisheries protection. Additionally Estonian land board and local government help to deal with environmental supervision according to Environmental Supervision Act. Acts, which regulate nature conservation field are Forest Act, Hunting Act, Nature Conservation Act and Animal Protection Act. In 2004-2016 where made bigger changes in Hunting Act (2013), Forest Act (2006) and Nature Conservation Act (2004), where the acts were written over. Additionally there were smaller art changes at that period.

The aim of this research is to give an overview of offences in the area of nature conservation which were registered by the Estonian Environmental Inspectorate in Põlva County during 2004-2016. For this purpose the author analysed changes in acts of the nature conservation field, offences dynamics, which where proceed by the Estonian Environmental Inspectorate and found out main offences in the field of nature conservation.

For getting data of offences, author made a request to the Estonian Environmental Board, who forwarded the request to the Estonian Environmental Inspectorate. Received offences data are originated from the Estonian Environmental Inspectorate's contravention database (2005-2011) and from E-file (2011-2016). For getting data of 2004 the author had to go to the Environmental Inspectorate's Bureau of Põlva County to examine archive data.

During 10 years the Estonian Environmental Inspectorate has proceed average 4326 offences. In the field of nature conservation in Estonia there were committed 10811 offences during 2004-2016, of which only 436 offences were committed in Põlva County (4,3%). In Põlva County, (as in Estonia), proceeded a lot offences in 2004, but later the multiplicity of offences started to decrease. In Põlva County the multiplicity of offences in the field of nature conservation increased in 2009, 2012 and 2015, but in Estonia in 2008 and 2012. High spots of offences in forestry field were in 2004 (over 70 offences) and in 2010 (little

bit under 20 offences). The high spot of violations in hunting fields was 2012 (over 40 offences) and in nature conservation field in 2015 (over 20 offences).

Main offences in the field of nature conservation during 2004-2016 were offences against protection requirements of protected natural objects and offences against requirements for use of protection of shores and banks of bodies of water. In the field on forestry were main offences: offences against requirements for forest management and offences against obligation to prove and verify legality of transfer of cutting right or to prove and verify legality upon transfer of timber or transfer of forest for cutting. In the field of hunting the main offences were offences against hunting requirements and offences against requirements for issue and return of hunting permits and of information entered on hunting permits.

Unfortunately the Environmental Inspectorate doesn't have enough resources to pay attention to all fields. Lately, the number of employees has decreased, therewith the Environmental Inspectorate has to target resources for resolving the biggest problems, for example the blast of African hog plague. The Environmental Inspectorate sets almost every year new goals and priorities, which help to solve problems in problematic fields effectively.

The changes in the field of nature conservation regulatory acts have not brought big changes in the dynamics of offences in Põlva County. It has be seen that rather the multiplicity of offences has decreased first and only later it started to increase.

**Lihtlitsents lõputöö salvestamiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks
ning juhendaja kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta**

Mina, Gretta Tamuri,
(sünnipäev 13.06.1993),

1. annan Eesti Maaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud lõputöö Looduskaitse valdkonna õigusrikkumised Põlvamaal 2004.2016, mille juhendaja on Janar Raet,
 - 1.1. salvestamiseks säilitamise eesmärgil,
 - 1.2. digiarhiivi DSpace lisamiseks ja
 - 1.3. veebikeskkonnas üldsusele kättesaadavaks tegemisekskuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile;
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Lõputöö autor

allkiri

Tartu, 19.05.2017

Juhendaja(te) kinnitus lõputöö kaitsmisele lubamise kohta

Luban lõputöö kaitsmisele.

(juhendaja nimi ja allkiri)

(kuupäev)